

СТАНОВИЩЕ

относно дисертационния труд на Велимира Гаврилова Стайкова-Протогеровна на тема:

**“ВЗАИМНА ДЕТЕРМИНИРАНОСТ НА ПСИХИЧЕСКОТО И ФИЗИЧЕСКОТО
РАЗВИТИЕ ПРИ УЧЕНИЦИ”**

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“

Изготвил становището: доц. Живка Желязкова-Койнова, доктор

Дисертацията е посветена на теоретична област с комплексен, интегрален характер, която има много голямо практическо приложение. Темата на дисертацията е оригинална, не ми е известно друг да е разработвал или публикувал по тази тема в областта на училищното физическо възпитание. Актуалността на темата се очертава на фона на неблагоприятните промени в здравословното състояние на българските ученици и опитите на образователните институции и цялото общество да спре и обърне развитието на тези тенденции. В това отношение подходът, очертан от докторантката, може да предложи нови и ефективни технологии за педагогическа промяна.

Дисертацията се състои от 159 страници, от които – увод – 3 стр., първа глава – „Теоретична постановка“ - 63 стр., втора глава – „Цел, задачи, методика и организация на изследването“ – 8 стр., 3 глава – „Резултати и анализ от резултатите“ - 66 страници, „Изводи и препоръки“ – 4 стр., литература – 9 страници, където 40 източника са на латиница и останалите 61 – на кирилица. В дисертацията намираме и приложения, в размер на 51 страници. Работата е правилно структурирана, добре балансирана, ясно логически подредена. Дисертационният труд отговаря на всички изисквания за подобен тип разработки. Тъй като бях рецензент при предишното обсъждане на дисертационния труд, бих желала да отбележа значителното подобряването на работата, извършено от докторанта в съответствие с отправените бележки.

В първа глава в рамките на 63 страници са разгледани двигателната активност, съвременният подход към здравето, физическото възпитание като предпоставка за комплексното развитие и здравето на подрастващите, стресът и справянето със стреса и връзката им със здравето, а също така и особеностите на развитието на подрастващите в училище – физически и психически. Тази глава, написана с много добър научен стил, разкрива широки познания в областта на физическото възпитание, здравето и психологията на физическото възпитание, както и уменията на докторанта за подбор и умел анализ на литературните източници.

Във втората глава е представена методологията на изследването. Като цяло изследването е много добре планирано. Приложеният срезен метод на провеждане на

изследването дава възможност да се съпоставят данни за различни възрастови групи. Целта е добре формулирана и обвързана с хипотезата. Задачите кореспондират с целта на изследването и я декомпозират. Методите на изследването са правилно подбрани предвид целта и задачите на изследването, а също така са добре описани. Би следвало анкетата също да бъде представена във втора глава.

В трета глава на 66 страници намираме анализа и интерпретацията на резултатите от изследването. В отделните части на трета глава докторантката анализира получените от изследването данни за физическите качества, самочувствието, активността и настроението, агресивността и акцентуациите на темперамента и характера, проследява влиянието на факторите „възраст” и „пол”, прилагайки рядко срещано сред докторантите от НСА умение за работа с двуфакторния дисперсионен анализ. В последната и най-съществена част от третата глава докторантката извършва анализ на взаимовръзките на отделните променливи, като използва корелационен анализ и анализ на детерминациите. Получени са множество интересни и разнопосочни резултати, които са коректно представени и интерпретирани. Анализът е много детайлен и прецизен, онагледяването е на ниво, като текстът изобилства с таблици и цветни графики. Приветствам решението на автора да изведе редица таблици в приложение, като представи в текста само значимите резултати (напр. коефициентите на корелация). Това увеличава четивността на дисертационния труд и проследяването на важните взаимовръзки. Резултатите от изследването потвърждават издигнатата от автора хипотеза.

Цялата трета глава свидетелства за изразеното умение на докторантката да анализира, сравнява и интерпретира получените данни, да извежда най-важните закономерности, при това с много добър стил на научно писане. Онагледяването също е на много високо равнище.

В последната част на дисертацията намираме изводите и препоръките. Направените изводи са коректни и произтичат от получените резултати от проведеното изследване. За съжаление в тази част докторантката не е съумяла да синтезира най-значимите резултати от своето изследване, а е преповторила обобщения от отделните части на трета глава. Поради това сред изводите например може да се прочете, че във всяка възраст момчетата са по-високи от момичетата, да се информираме за средните стойности по скалите на теста САН и пр. Препоръките по същността си са верни и дават практически насоки, но трябва да се помисли за формулировките на препоръки 4 и 5 – в момента тези формулировки ни карат да се замислим до каква степен тези препоръки действително произтичат от получените резултати и от изводите.

Дисертационният труд се отличава с няколко приносни момента, а именно:

1. За пръв път в областта на училищното физическо възпитание се изследва връзката между психическите и физическите качества, търси се тяхната взаимна детерминираност.

2. Също за пръв път в посочената област се установява повишаване на степента на детерминация между физическите и психологическите показатели с увеличаване на възрастта, т.е. със съзряването на личността.

3. За първи път в посочената област и в педагогическата училищна психология се изследват агресивността и акцентуациите на личността като се съпоставят резултатите за три възрастови периода.

4. Срезовото изследване на агресивността сред учениците очертава впечатляваща картина на изразена вербална и дори физическа агресивност, които закономерно се увеличават с възрастта.

5. Откроява се възможността за регулиране изявите на физическата подструктура чрез въздействия върху относително по-динамичната личностна подструктура поради факта на нейната по-висша позиция в йерархията на интегралната индивидуалност, като са посочени и други възможни линии на въздействие освен традиционната линия на волевата регулация.

Докторантката демонстрира умения за провеждане на емпирично изследване, съставяне на изследователски инструментариум и неговото адекватно прилагане, за задълбочен и последователен анализ и коректна интерпретация на получените резултати.

Авторефератът адекватно отразява съдържането на дисертационния труд. Докторантката представя три свои публикации във връзка с дисертационния труд. Процедурата на защитата е в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ).

На фона на общото благоприятно впечатление от дисертационния труд се забелязват и някои пропуски и недостатъци: не е уеднаквен стилът на цитиране, като на места намираме цитати под линия; както вече беше споменато, анкетата не е представена във втора глава, а също така изводите не са достатъчно синтезирани, трудно се проследява връзката на някои от препоръките с получените и анализирани резултати.

Посочените пропуски и недостатъци в никакъв случай не намаляват достойнствата и приносите на представения дисертационен труд, поради което **предлагам на уважаемото научно жури да гласува „за“ присъждане на образователната научна степен „доктор“ на Велимира Стайкова-Протогерова.**

София, 12.05.2016

Член на научното жури:

(доц. Ж. Желязкова-Койнова, д-р)